

інноваційний характер діяльності наукового парку визначає його спеціальну правоздатність¹.

На підставі аналізу Закону України «Про наукові парки»,² зокрема понять «засновники наукового парку» та «науковий парк», можна зробити висновок, що законодавець виділяє окрему категорію «засновників наукового парку» та «ініціаторів створення наукового парку». Коло ініціаторів створення є вужче, ніж коло засновників наукового парку, оскільки першими можуть бути лише вищий навчальний заклад та/або наукова установа, в той час як засновниками, окрім того, можуть виступати «інші юридичні особи, що уклали засновницький договір про створення наукового парку». Виокремлюючи ініціаторів створення наукового парку та його засновників, законодавець не вказує на відмінності у їх правовому статусі та не врегульовує під час створення наукових парків, в якості окремого етапу, порядку «ініціювання їх створення». Мабуть, вводячи у визначення поняття наукового парку положення про його «створення з ініціативи вищого навчального закладу та/або наукової установи», законодавець мав на увазі зробити наголос на тому, що вказані категорії засновників є обов'язковими при створенні наукових парків³.

2.4. Технологічні парки

Терміни

Технологічний парк (технопарк) – юридична особа або група юридичних осіб, що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції⁴.

Учасники технологічного парку – юридичні особи – суб'єкти наукової, науково-технічної, підприємницької діяльності, що уклали між собою договір⁵.

Керівний орган технологічного парку – юридична особа – один з учасників технологічного парку, який від імені учасників технопарку відкриває спеціальний рахунок технологічного парку і на якого за договором покладені функції поточного керівництва діяльністю технологічного парку, у тому числі щодо оформлення проектів технологічного парку, використання в установленому цим Законом

¹ Заліско А. В. Правовий статус наукових парків як юридичних осіб приватного права. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 7. С. 90-91.

² Про наукові парки: Закон України від 25.06.2009 р. № 1563-VI. Ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17#Text>.

³ Заліско А. В. Правовий статус наукових парків як юридичних осіб приватного права. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 7. С. 91.

⁴ Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV. п. 1 ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>.

⁵ Там само. П. 3 ст. 1.

порядку коштів спеціального рахунку технологічного парку, контролю за використанням коштів спеціальних рахунків учасників технологічного парку, перевірки та підготовки пропозицій щодо внесення змін або припинення виконання проектів технологічного парку, підготовки звітів про діяльність технологічного парку, представлення інтересів учасників технологічного парку в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, укладання відповідно до законодавства договорів від імені технологічного парку, та інші функції відповідно до договору¹.

Проект технологічного парку – підготовлений технологічним парком комплект документів, який включає опис взаємозв'язаних заходів технологічного парку, визначає його учасників та спільні підприємства (виконавців проекту), співвиконавців і виробників продукції щодо проведення наукових досліджень, технічного, технологічного, конструкторського проектування, випуску дослідних партій і промислового виробництва інноваційної продукції, а також щодо фінансового, кадрового, маркетингового та комерційного забезпечення виробничого впровадження нових товарів і надання послуг, що пройшов у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку експертизу і внесений до державного реєстру, який веде центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності. Номенклатура та обсяги ввезення в Україну необхідних для реалізації проекту технологічного парку матеріалів, устаткування, обладнання, комплектуючих та інших товарів, а також об'єми експериментального, дослідного та промислового виробництва інноваційної продукції визначаються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, індивідуально для кожного проекту².

Спеціальний режим інноваційної діяльності – правовий режим, який передбачає надання державної підтримки щодо стимулювання діяльності технологічних парків, їх учасників та спільних підприємств при реалізації проектів за пріоритетними напрямками діяльності технологічних парків³.

Пріоритетні напрями діяльності технологічного парку – економічно і соціально зумовлені напрями науково-технічної та інноваційної діяльності технологічного парку, що відповідають визначеним законодавством науково-технічним та інноваційним пріоритетам і спрямовані на промислове виробництво конкурентоспроможної високотехнологічної та інноваційної продукції і насичення нею внутрішнього ринку та забезпечення експортного потенціалу держави⁴.

Дослідницький парк – здійснює неприбутковий, фундаментально-прикладний науковий трансфер. Проекти та розробки мають прикладне значення на довго-

¹ Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV. П. 3 ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>.

² Там само. П. 6 ст. 1.

³ Там само. П. 7 ст. 1.

⁴ Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV. п. 8 ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>.

строкову перспективу - понад 10 років. Визначальною щодо створення та розвитку технопарку є державна підтримка¹.

Науково-технологічний парк – здійснює прибутковий/неприбутковий прикладний науково-експериментальний трансфер. Період, починаючи зі стадії прикладних ННТР до стадії виробництва нового продукту триває понад 5 років. Застосовується паритетна форма підтримки з боку держави та бізнесу².

Промислово-технологічний парк – здійснює прибуткову діяльність, сутність якої полягає у тимчасовому використанні площ, приміщень та обладнання для організації технологічного виробництва³.

Нормативно-правове регулювання

1. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40. Ст. 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>.
2. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
3. Про затвердження Положення про Комісію з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів: Постанова КМУ від 06.08.2003 р. № 1219. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1219-2003-%D0%BF>.
4. Про утворення Державного комітету України з питань науково-технічного та інноваційного розвитку: постанова Кабінету Міністрів України від 07.04.2010 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/290-2010-%D0%BF>.
5. Деякі питання організації діяльності технологічних парків: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2011 р. № 1657. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1657-2006-%D0%BF>.
6. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України: постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 р. № 630. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF>.
7. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 р. № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>.
8. Конституція України : Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

Використана література

1. Уханова І. О. Розвиток та функціонування технопарків: світовий досвід та специфіка в Україні : монографія. Одеса, 2012. 131 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1551>.
2. Уханова І. О. Розвиток технопаркових структур в системі забезпечення державної інноваційної політики в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03. Одеса, 2014. 209 с. С. 185–202. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/2835>.
3. Зробок О. О., Макалюк І. В. Технологічні парки України: особливості функціонування та зарубіжний досвід. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2017. Вип. 20. С. 63-71. URL: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/103552>.

---

¹ Бойко О. М. Технологічні парки як механізм стимулювання інноваційної діяльності реального сектору економіки держави. *Економіка і управління*. 2016. № 3. С. 39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econupr_2016_3_7.

² Там само. С. 39.

³ Там само. С. 39.

4. Малойван В. В. Господарсько-правове забезпечення діяльності суб'єктів інноваційної інфраструктури. URL: https://drive.google.com/file/d/1_SAAgXKc42UQPnQwjOUOIXUuMwyRN5Rn/view.
5. Лазарева Є. В. Роль і функції технологічних парків у формуванні інноваційної інфраструктури країни. *Економіка : реалії часу*. 2014. № 3. С. 196-202. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/econrch_2014_3_31.pdf.
6. Смерницький Д. В. Наукові і технологічні парки як оптимальна форма науково-технічної діяльності. *Сучасна спеціальна техніка*. 2014. №4 (39). С. 146-152. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/2643/1/%D0%A1%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%94.%20%D0%92..pdf>.
7. Тараненко О. М., Корновенко, С. В. Технопарки в Україні як елемент інноваційної інфраструктури. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2014. № 1 (2). С. 44-48. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Траєіv_2014_1\(2\)__8.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Траєіv_2014_1(2)__8.pdf).
8. Кваша, Т. К. Науково-технологічні парки: теоретичні та практичні аспекти створення й міжнародний досвід розвитку. *Наука, технології, інновації*. 2017. № 4. С. 10-26. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/150842/02-Kvasha.pdf?sequence=1>.
9. Бойко О. М. Технологічні парки як механізм стимулювання інноваційної діяльності реального сектору економіки держави. *Економіка і управління*. 2016. № 3. С. 38-45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econupr_2016_3_7.
10. Žuvela I. Znanstveno-tehnološki parkovi. Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci. 1993. URL: <https://hrcak.srce.hr/zbornik-radova-efr>.

Рекомендована література

1. Zahabioun, S. Identification of CSF for establishing and developing ICT parks in Iran. Master's Thesis, Lulea University of Technology, 2009.
2. Ngah, R., & Ibrahim, A. R. The Relationship of Intellectual Capital, Innovation and Organizational Performance: a Preliminary Study in Malaysian SMEs. *International Journal of Management Innovation Systems*. 2009. № 1(1). P. 1-13.
3. West Head, P., Batstone, S., & Martin, F. Technology-based firms located on Science Parks: The applicability of bullock's soft-hard model. *Enterprise Innovate. Management Studies*. 2000. № 1. P. 107-139.
4. Hansson, F., Husted, K., & Vestergaard, J. Second generation science parks: From structural holes jockeys to social capital catalysts of knowledge society. *Technovation*. 2005. № 25. P. 1039-1049.
5. Mind the Gaps. Economical Aspects in the Legal Thinking: monograph. Т. Bekrycht, В. Wojciechowski, S. Glibko (Ed.). Lodz : Uniwersytetu Lodzkiego, 2018. 243 p. URL: <https://www.ceeol.com/search/book-detail?id=669216>.
6. Сарана С. Спеціальні податкові режими технологічних та наукових парків. *Публічне право*. № 3 (7). 2012. С. 83-90. URL: <http://www.yourfuture.org.ua/ua/pb/2012/7/Sarana.pdf>.
7. Проект Постанови про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Національна інноваційна система: стан та законодавче забезпечення розвитку» від 06.07.2018 р. № 8571. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64374.
8. Постригань, Т. Л. Технологічні парки на базі університетів Франції: питання правового регулювання. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2018. № 2. С. 73-78. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Трив_2018_2_10.pdf.

9. Губерник, А. Специфіка формування технопарків на півдні України. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2015. № 1. С. 247-255. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21 COM=2&I21DBN=UJRN&P21 DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Sepid_2015_1_30.pdf.

Коментар

Інновація є одним із найважливіших темпів зростання особливо, в країнах, що розвиваються. Творчість і інновації не тільки спонукає ділових партнерів до надання більш конкурентоспроможної продукції, але також допомагають знижувати собівартість виробництва, що підвищує продуктивність та ефективність.

Історично технологічні парки створювались за ідеєю кластерів. Уже наприкінці сорокових і п'ятдесятих років ХХ ст. були створені перші форми технопарків: Menlo Park, the Stanford Industrial Park (нині Науковий парк), який був попередником того, що зараз називається Силіконовою долиною. Вона сьогодні являє собою зону найбільшої концентрації високотехнологічних новаторів ІТ-сфери.

Технологічні парки – специфічна форма підприємництва, яка зародилася посеред 20 століття. Це те місце, де поєднуються: технології, підприємництво, знання, нововведення та творчий потенціал задля розвитку креативного бачення, ідей та нових цінностей. Технологічний парк, як один з найбільш значних центрів прийому та обробки ідей та інноваційних проектів відіграє важливу роль у створенні інновацій всепроникності. Розширення можливостей технологічного парку та вдосконалення передумов прийняття новаторських ідей може дати країнам можливість розвитку інновацій та технології. У сучасному суспільстві технопарки є доволі розповсюдженими, так би мовити, структурами. Вони створюються та розвиваються у співпраці з вищими навчальними закладами і таким чином, являють собою зв'язок між знаннями, освітою, високими технологіями та підприємництвом.

На сьогодні в Україні зареєстровано 14 технопарків та згідно з Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та даних Єдиного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань станом на 2018 рік, інформацію щодо співвідношення частини внеску встановити не можливо, у зв'язку з її відсутністю. В Україні правовий статус технопарків регламентовано Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків». Згідно з ст. 1 зазначеного нормативно-правового акта технопарк становить собою юридичну особу (або групу юридичних осіб), що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції.

З наведеного виділимо такі ознаки технологічних парків: 1) є юридичними особами (однією або групою таких осіб); 2) такі юридичні особи діють відповідно до

договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів; 3) метою створення технопарку є формування організаційних засад виконання проектів; 4) діяльність технологічних парків пов'язана з виробничим впровадженням наукоємних розробок, високих технологій та забезпеченням промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції.

За словами I. Žuvela, загальноприйняті цілі технопарків: 1) створення нових форм співпраці між науковими дослідженнями та сучасним виробництвом, тим самим швидше передаючи наукові результати в економічній зоні; 2) спосіб модернізації призводить до прискорення перебудови існуючої галузі; 3) вони прискорюють розвиток всього регіону шляхом створення робочих місць, інфраструктури, піднімаючи наукові та культурні стандарти; 4) вони підвищують рівень корпоративної культури та етики. Такі міркування є цілком логічними, технологічні парки є суб'єктом інноваційної інфраструктури, метою якого є впровадження нових наукових розробок, більш якісних та ефективних технологій¹.

I. О. Уханова не зупиняється на розгляді мети створення технологічних парків, а визначає їх функції: 1) сприяння виробничому освоєнню наукоємних технологій; Інноваційно-інвестиційні процеси в національній економіці та підприємстві; 2) сприяння швидкій комерціалізації інноваційних ідей; 3) підтримка створення нових інноваційних структур та інноваційного підприємництва; 4) залучення промислового та банківського капіталу в інноваційну сферу; 5) вироблення та просування на ринок конкурентоспроможної продукції; 6) формування інвестиційного клімату країни. Наведені міркування цілком відображають і навіть певною мірою співпадають з метою створення технопарків².

В Україні прийнято вважати, що найбільш поширеними напрямками та видами діяльності технологічних парків по відношенню до національної інноваційної системи та інноваційної інфраструктури є:

- Сприяння розвитку та підтримка малого інноваційного підприємництва.
- Забезпечення правового, інформаційного, маркетингового і комерційного супроводу інноваційного процесу.
- Розвиток міжнародного і вітчизняного співробітництва у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, сприяння залученню іноземних інвестицій.
- Проведення спільних наукових досліджень, співробітництво з міжнародними фондами, проведення міжнародних наукових конференцій, семінарів, симпозіумів
- Забезпечення нової якості підготовки та перепідготовки наукових кадрів. Впровадження в навчальний процес інноваційних навчальних технологій, у тому числі симуляційних, віртуальних, імітаційних тощо
- Участь у міжнародних освітніх та наукових програмах.

Як ми вже зазначали, законодавством встановлено, що технологічні парки можуть бути створені без утворення окремої юридичної особи та без об'єднання

¹ Žuvela I. Znanstveno-tehnološki parkovi. Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci. 1993. С. 107–123.

² Уханова І. О. Розвиток технопаркових структур в системі забезпечення державної інноваційної політики в Україні: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03. Одеса, 2014. 209 с. С. 185–202.

вкладів учасників. Відтак, технологічний парк може бути заснований юридичною особою або групою юридичних осіб, які діють відповідно до договору про спільну діяльність. При цьому законодавець чітко закріплює перелік відомостей, які обов'язково мають міститися в договорі. До них віднесено відомості про: склад учасників, їх права та обов'язки; пріоритетні напрями діяльності; органи управління і керівний орган, їх повноваження та порядок прийняття ними рішень; порядок фінансування діяльності органів управління і керівного органу; порядок прийняття нових учасників та виключення з числа учасників інноваційної структури; порядок ліквідації інноваційної структури (припинення дії договору).

Організації і підприємства, що входять до складу технологічного парку, зберігають за собою всі права юридичних осіб і діють у відповідності зі своїми статутами, договором про спільну діяльність щодо створення та функціонування технопарку і виконання інвестиційних та інноваційних проектів та чинного законодавства України.

Склад учасників в процесі діяльності і розвитку технопарку може змінюватись. Із заявою про вступ до учасників технопарку може звернутись будь-яка організація і її прохання буде розглянуто. Рішення про зміну складу технопарку приймає науково-технічна рада технопарку. Іноземні юридичні особи, міжнародні організації можуть бути учасниками технопарку нарівні з юридичними особами України. Характерно, що структурна відмінність технопарку полягає у тому, що охоплення компаній-клієнтів у технопарку ширше, ніж, наприклад, у бізнес-інкубатора, і він не обмежується тільки створеними і такими, що знаходяться на самому початку розвитку інноваційними утвореннями. У договорі про спільну діяльність визначаються органи управління і керівний орган (юридична особа), їх повноваження та порядок прийняття ними рішень, порядок фінансування діяльності органів управління і керівного органу.

Для реального функціонування технологічного парку як суб'єкта інноваційних відносин існує потреба у проходженні державної реєстрації технологічного парку, яка здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності. Наразі таким суб'єктом виступає Державний комітет України з питань науково-технічного та інноваційного розвитку та Міністерство освіти і науки. Технопарку видається свідоцтво про державну реєстрацію встановленого зразка. Підставою для державної реєстрації технологічного парку є включення його до переліку технопарків.

Держава зацікавлена у створенні сприятливих умов для функціонування технологічних парків, саме тому чинним законодавством передбачена фінансова підтримка проектів технологічних парків. На сайті Міністерства освіти і науки України на сьогодні розміщений проект «Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року» для обговорення, але так і не зазначено жодного пункту, який був би спрямований на підтримку наявних технопарків. На противагу цьому в попередній «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–

2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів», чітко передбачено, що «створення нових і підтримка існуючих технопарків є одним із пріоритетних напрямів підвищення ефективності науково-технічного потенціалу країни».

Норми Конституції України¹ та Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки»² закріплюють сприяння розвитку науки і техніки. Для реалізації проектів технологічних парків щорічно в Державному бюджеті України за бюджетною програмою підтримки діяльності технологічних парків визначаються відповідні обсяги грошових коштів. Показово, що такі кошти мають спрямовуватися на:

1) повне або часткове (до 50 відсотків) безвідсоткове кредитування (на умовах інфляційної індексації) проектів технологічних парків;

2) повну або часткову компенсацію відсотків, сплачених виконавцями проектів технологічних парків комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним установам за кредитування проектів технологічних парків.

Порядок надання фінансової підтримки технологічним паркам, їх учасникам та спільним підприємствам для реалізації проектів технологічних парків встановлюється Кабінетом Міністрів України відповідно до закону.

Крім вищенаведеної фінансової підтримки технологічних парків законодавець передбачає надання цільових субсидій для реалізації проектів технологічних парків технологічним паркам, їх учасникам та спільним підприємствам, що виконують проекти технологічних парків, державою у вигляді сум ввізного мита, що нараховуються згідно з митним законодавством України, при ввезенні в Україну для реалізації проектів технологічних парків нових устаткування, обладнання та комплектуючих, а також матеріалів, які не виробляються в Україні.

Суми ввізного мита, що нараховуються згідно з митним законодавством України при ввезенні в Україну для реалізації проектів технологічних парків нових устаткування, обладнання та комплектуючих, а також матеріалів, які не виробляються в Україні, технологічні парки, їх учасники та спільні підприємства не перераховують до бюджету, а зараховують на спеціальні рахунки технологічних парків, їх учасників та спільних підприємств. При цьому на спеціальні рахунки учасників технологічних парків та спільних підприємств, які є виконавцями проектів технологічних парків, зараховуються 50 відсотків сум ввізного мита, а решта 50 відсотків сум ввізного мита зараховуються на спеціальний рахунок керівного органу відповідного технологічного парку.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»³ зараховані на спеціальні рахунки технологічних парків, їх учасників та спільних підприємств кошти цільових субсидій викорис-

¹ Конституція України: Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Абз. 3 ст. 54. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

² Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 р. № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>.

³ Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV. Ст. 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>.

товуються технологічними парками, їх учасниками та спільними підприємствами при реалізації проектів технологічних парків на:

1) проведення наукових, науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт за пріоритетними напрямками діяльності технологічних парків;

2) створення, розвиток, модернізацію та реконструкцію науково-технологічних, експериментальних та дослідно-промислових дільниць, у тому числі на інструменти, обладнання та устаткування, що використовуються для цілей інноваційної діяльності;

3) підготовку конструкторської та технологічної документації, технічних умов, технічних проектів та витрати на підготовку виробництва інноваційної продукції;

4) патентування розробок, придбання прав на об'єкти права інтелектуальної власності (патентів, ліцензій на використання винаходів, корисних моделей, промислових зразків, ноу-хау тощо);

5) накладні та поточні витрати (на матеріали, технічне забезпечення тощо), що виникають у ході інноваційної діяльності;

6) придбання обладнання, устаткування та інших засобів виробництва, пов'язаних з впровадженням інновацій;

7) науково-організаційну діяльність керівного органу технопарку, проведення та участь у роботі наукових, науково-технічних конференцій, семінарів та виставок, публікацію результатів наукових досліджень за пріоритетними напрямками діяльності технологічних парків.

Кошти цільових субсидій, зараховані при реалізації проекту технологічного парку на спеціальні рахунки його учасників та спільних підприємств і не використані протягом наступних трьох місяців після закінчення строку виконання проекту технологічного парку, підлягають зарахуванню до Державного бюджету України.

Кошти цільових субсидій, зараховані при реалізації проектів технологічного парку на спеціальний рахунок технологічного парку (або керівного органу технопарку) і не використані протягом строку дії свідоцтва про державну реєстрацію технологічного парку, після закінчення строку дії свідоцтва про державну реєстрацію технологічного парку підлягають зарахуванню до Державного бюджету України.

Реалізація проекту технологічного парку не може бути підставою для зниження податкових зобов'язань за основним видом діяльності виконавця цього проекту технологічного парку. Такий підхід є цілком логічним з огляду на те, що технологічним паркам вже надається державна підтримка у різноманітних формах.

Зазначимо, що ще однією формою підтримки технопарків є надання кредитів для реалізації проектів технологічних парків. У ст. 9 Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» закріплено, що проекти технологічних парків є пріоритетними для залучення коштів Української державної інноваційної компанії та її регіональних відділень.

Однак законодавець не визначає умов, на яких технопарках може залучити кредит для реалізації власних проектів та що необхідно для отримання кредиту, який порядок його надання та ін. На наш погляд, такий підхід потребує певних коригувань, оскільки наразі відсутні будь-які інші нормативно-правові акти, якими б було урегульовано питання надання кредитів для технопарків як інноваційних суб'єктів відсутні. За такого підходу розглядувана форма державної підтримки технопарків залишається фіктивною, тобто такою, що не діє на практиці. На це ж звертає увагу у своїх працях С. Сарана і пропонує запровадити такий спеціальний податковий режим технологічних парків, який би комплексно забезпечував звільнення суб'єктів, що здійснюють таку діяльність від сплати податків і зборів. Такі міркування вбачаються слушними та конструктивними.

Основною проблемою функціонування технологічних парків є відсутність в більшості технологічних парків або недостатня прозорість інформації щодо зв'язків технологічних парків з МСП та стартапами (у т. ч. про комерціалізацію результатів науково-дослідних досліджень за допомогою утворення МСП та стартапів), відсутність чіткого розуміння у суб'єктів підприємницької діяльності призначення технопарку, доцільність та відсутність виключності використання цього поняття у назві. У більшості суб'єктів відсутня інформація про результати науково-дослідних робіт, а присутні лише напрями діяльності.

Таким чином, технологічні парки відіграють важливу роль у зростанні економіки. Але, наявність обмежень на розробку ідеї технологічних парків, скорочення бізнес-партнерів, закриття їх підрозділів тощо призводить до гальмування розвитку економіки. Том, існує нагальна потреба у підтримці продуктів з інноваційними ідеями та технологічних парків, які могли б заповнити прогалину в економіці.

Для кращого функціонування інфраструктури інноваційної діяльності доцільним було б відновлення діяльності технологічних парків в Україні для виконання наукомістких інноваційних проектів у пріоритетних напрямках науково-технологічного розвитку. Слід погодитися зі змінами, які пропонуються до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та Податкового кодексу України щодо забезпечення податкових, фінансових важелів підтримки діяльності технопарків, які були встановлені Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків». А також, внести зміни до Закону України «Про інноваційну діяльність» та Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів» щодо врегулювання діяльності технопарків як територій зі спеціальним режимом діяльності, у тому числі визначити поняття «технопарк», його організаційно-правові форми, особливості утворення та ліквідації, діяльності, вимоги щодо діяльності організацій, які розміщені на території технопарку, пільговий фінансово-кредитний і податковий режим діяльності таких організацій.

Керівний орган технологічного парку – юридична особа – один з учасників технологічного парку, який від імені учасників технопарку відкриває спеціальний рахунок технологічного парку і на якого за договором покладені функції поточного керівництва діяльністю технологічного парку, у тому числі щодо оформлення проектів технологічного парку, використання в установленому Законом порядку коштів спеціального рахунку технологічного парку, контролю за використанням коштів спеціальних рахунків учасників технологічного парку, перевірки та підготовки пропозицій щодо внесення змін або припинення виконання проектів технологічного парку, підготовки звітів про діяльність технологічного парку, представлення інтересів учасників технологічного парку в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, укладання відповідно до законодавства договорів від імені технологічного парку, та інші функції відповідно до договору.

Відповідно до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»¹ контроль та моніторинг за реалізацією проектів технологічних парків здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, в установленому КМУ порядку. Таким органом є Комісія з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів, утворена відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 06.08.2003 р. № 1219².

Комісія з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів є тимчасовим консультативно-дорадчим органом КМУ, який утворюється з метою підвищення ефективності реалізації державної політики у сфері інноваційної діяльності, сприяння створенню ефективної інноваційної інфраструктури, діяльності інноваційних підприємств, надає рекомендації з питань, пов'язаних з реалізацією інноваційних проектів, розроблення і здійснення заходів, спрямованих на удосконалення нормативно-правової бази та економічних механізмів підтримки і стимулювання інноваційної діяльності.

Основними завданнями Комісії є: 1) удосконалення системи державного регулювання інноваційної діяльності; координація діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, академій наук щодо створення і функціонування технологічних парків та інноваційних структур інших типів, формування державних інноваційних програм та державного замовлення на інноваційну продукцію; 2) підвищення ефективності діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів.

Додатково Комісія відповідно до покладених на неї завдань:

- сприяє запровадженню сучасних наукових і методичних засад формування та забезпечення ефективного функціонування інноваційних підприємств та інноваційної інфраструктури;

¹ Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV. Ст. 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>.

² Про затвердження Положення про Комісію з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2003 р. № 1219. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1219-2003-%D0%BF#Text>.

- розглядає і надає рекомендації щодо формування стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного, галузевого та регіонального рівнів;
- вносить пропозиції до проектів державних інноваційних програм і щодо необхідних обсягів бюджетних коштів для їх кредитування;
- розглядає пропозиції щодо державного замовлення на інноваційну продукцію;
- сприяє організації проведення систематичного моніторингу інноваційного розвитку України;
- готує рекомендації щодо державної реєстрації технологічних парків, затвердження пріоритетних напрямів їх діяльності, державної реєстрації проектів технологічних парків і подальшої їх реалізації за результатами контролю та моніторингу;
- готує пропозиції щодо: 1) доцільності надання суб'єктам інноваційної діяльності фінансової підтримки за рахунок коштів державного бюджету; 2) удосконалення системи показників і критеріїв економічної та соціальної ефективності інноваційних проектів, що виконуються технологічними парками та інноваційними структурами інших типів; 3) удосконалення механізму ведення оперативного бухгалтерського обліку витрат на інноваційні проекти, запровадження системи контролю та відповідної державної статистичної і бухгалтерської звітності; 4) сприяння реалізації механізму нарахування та цільового використання коштів, що акумулюються на спеціальних рахунках технологічних парків, здійснення контролю за цільовим використанням сировини, матеріалів, устаткування, комплектуючих виробів та інших товарів, що ввозяться технологічними парками в Україну для реалізації інноваційних проектів.

Комісія здійснює свою роботу у формі засідань, які є правомочними у разі присутності не менше половини членів Комісії. Рішення приймається простою більшістю голосів її членів, присутніх на засіданні. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови Комісії. Рішення Комісії оформляються протоколом, який підписується головою Комісії, а за відсутності голови - його заступником та відповідальним секретарем Комісії.

Необхідно зазначити, що до інфраструктури необхідно віднести Торгово-промислому палату України, Офіс розвитку малого та середнього підприємництва, центр надання адміністративних послуг, але названі суб'єкти в сучасній компетенції не можуть виконувати функції суб'єктів інноваційної інфраструктури, для усунення такої проблеми потребується удосконалення законодавства та концепції сприйняття цих суб'єктів в економічному середовищі.

Технологічні парки, незважаючи на їх важливість для розвитку національної інноваційної системи, діють в умовах непослідовного державного і нормативного регулювання. Справжній «застій» в сфері їх розвитку – законодавчий рівень, впродовж останніх років здійснює істотне оновлення організаційних і законних моделей їх подальшого функціонування в Україні, а також виходу їх в глобальний інформаційний простір.

На підставі огляду світового досвіду розвитку технологічних парків розглянемо декілька моделей технопарків¹.

- «Американська» (в основу покладено державне фінансування та використання інвестицій юридичних осіб). За такою моделлю функціонує найбільш відомий в світі технопарк, створений у США під назвою «Силіконова долина» на базі Стенфордського університету.

- «Європейська» (базується на залученні державних інвестиційних дотацій). Найбільшу частку державного фінансування одержують технопарки Бельгії (близько 100%), Німеччини, Нідерландів (62-78%). На території Франції відомим є технопарк «Metz-200», до складу якого входить понад 180 компаній («IBM», «Daewoo», «Bosch» тощо).

- «Ірландська». Особливістю діяльності технопарку є вузька спеціалізація (ІТ-технології) та надання державних гарантій при одержанні замовлень у сфері ІТ-технологій.

- «Фінська» (являє собою високоефективний механізм приватно-державного партнерства). Рівень державного фінансування наукових витрат залишається одним із найбільш високих в економічно розвинених країнах. Університети займаються фундаментальними дослідженнями, які фінансуються переважно державою. Приватний сектор займається новими та перспективними ННТР, а також замовляє їх в університетів. Таке співробітництво між приватним та державним секторами є важливим механізмом обміну знаннями та науковими розробками, які необхідні для розвитку промисловості.

- «Японська» (технопарки створено за рахунок залучення коштів держави).

2.5. Бізнес-інкубатори

Терміни

Бізнес-інкубатор – організація, яка надає на певних умовах і на певний час спеціально обладнані приміщення та інше майно суб'єктам малого та середнього підприємництва, що розпочинають свою діяльність, з метою сприяння у набутті ними фінансової самостійності².

Бізнес-інкубатор – організація, метою якої є підтримка нових малих підприємств та підприємців, які через брак фінансових ресурсів, відсутність досвіду та (або) кваліфікації не можуть реалізовувати свої проекти поза бізнес-інкубатором.³

¹ Бойко О. М. Технологічні парки як механізм стимулювання інноваційної діяльності реального сектору економіки держави. *Економіка і управління*. 2016. № 3. С. 40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econupr_2016_3_7.

² Порядок реєстрації організацій, діяльність яких спрямована на задоволення потреб суб'єктів малого та середнього підприємництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2009 р. № 510 (Постанова втратила чинність на підставі Постанови КМ № 1107 (1107-2012-п) від 28.11.2012 р.)

³ Slesarev M. A. Guidelines for creating a business incubator. URL: https://unece.org/fileadmin/DAM/SPECA/documents/kdb/2019/Moscow_event/8._%D0%A1%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D1%83%D0%B1%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0_ENG.pdf